

de la noia *Coralí*); alt-arag. *coral* del roure, del pi i d'altres arbres, oposat a l'*albé*n o *albeca*: Viu de Campo, Gistau, Bielsa (1965), Broto, Guara, Echo (RLiR xi, 189), gascó *courau* 'cor del roure' a la Costa gironcina (La Teste), Bearn (Lespy), i Vall d'Aran (1924-6), llgd. *coural*, a l'Aude, Castras (Couzinié) i fins al Forés, però en diversos punts passa inclús a designar l'arbre roure mateix: en el Forés (Gras, i NL *Saint Bonnet-de-Coureaux*), a l'aranès de Bossost (1925), en bearnès antic (Lespy); i també *coral* a l'Aude designà el «bois dur, chene» en la Lleuda de Limós de 1268 (Sabarthès, *Les Mss. de Limoux*, 204).

Coratge 'el cor, l'esperit i ànima de l'home' [origens: *Hòmilies*, etc.]: «los diables, qui tolen la paraula de Déu de *coratge* d'om, per mals pensamentz e per males obres» (f^o 3r3); «se pensà en son *coratge* que deseparàs l'ermitatge e que se n'anàs ab ela», *VidesR* (f^o 77v2, n. 121); «dix a son fill Blanquerna aquestes paraules, en plorant e ab gran afecció de *coratge*: ---», Lluïl [*Blanq.* i, 60.26], «—Madona —dix Natana— vostre és mon *coratge*, e vostra és ma persona» (id. i, 38.9); 'propòsit, embranzida, confiança de fer': «un senglar qui sperava un leó ab lo qual se volia combatre; la volp demanà al senglar qui sperava, e lo senglar li recomptà son *coratge*» (*Blanq.* i, 268.12); «ha sortit amb *korágg* de pescar molt» deien els pescadors de Sant Pol de Mar, encara el 1930; «diu --- que es donaria amb *coratge* de fermar en Mirando», AMAlcover, *Rond.* (BDLC xvi, 131).

En particular és mot de tots els temps i zones en el sentit de 'valentia', verament no estrany del tot a l'Edat Mitjana, si bé tendeix més a fixar-se com a acc. principal i bàsica després de la fi d'aquesta Edat, i encara que avui no és gaire popular en el cat. central i de les ciutats, continua essent-ho molt en altres comarques (maestr. *korágg*, Ares, 1935); derivat de *cor*, de formació molt antiga i comú des dels orígens al cat. amb l'oc. i el fr. *courage* (des dels quals es propagà ja d'antic a l'it., el cast., etc.); *coratjós* [S. XIII, «sobre açò l'arquebisbe de Narbona, qui era hom *coratjós*, dix-nos per què estàvem així, que no fayem neguna re?», Jaume I (Ag. 302); Lluïl]; *herba coratgera* (S. XIV, cf. supra *cor de penya*); *coratgia* (Lluïl); *coratjut* [*Spill*, v. 4413; però generalment és forma imitada del cast.]; *encoratjar* [Lab. 1839, i escr. Renaix.: 1889 «la veu d'En Perot, *encoratjant-la* la reposà una miqueta», Pons Mass., *TrescantS*, 13] segurament calc de l'oc. [S. XIII] i el fr. [*encourager*, S. XII], *encoratjament* [S. XIX, i potser ja un cop S. XIV], *encoratjador* [fi S. XIX]; *descoratjar* [Lab. 1888, amb cita recent d'Ubach i Vinyeta], certament calcat del fr. *décourager* [S. XIII]; *descoratjador*, *descoratjament*.

Coret irònic 'abatiment, temença': «els sambenets estaven molt deteriorats, i a molts ja ni es podien llegir els noms del condemnats; naturalment, els antics estaven en un estat molt pitjor que els de l'any 1675; figurau-vos el *coret* que devien tenir els qui duïen llinatges dels condemnats antics», Miquel Forteza, *Jueus i Conv.*, p. 14.

Acorar 'ferir en el cor' [fi S. XIII]: «daren-li ab una lança per lo costat, que pas<s>à de l'altra part, et fo *acorat*, axí que sempre cahec sobre lo col del caval --- e pux vengren totz los altres, ab lances e ab espaes, e feren-li moltz coptz, jasi<e> que per la primera lançada ere mort», 1295-6 (Camarasa, procés de Pere de Palau, CaCandi, *MiscHiCat.* II, 186), després s'atenua en el sentit de 'ferir greument, aclaparar': «¿quina cosa és aquell, ten dolça, la qual, com me recorda d'aquest spos, ma sol tocar a vegades, *acorant-m* ab tanta de suavitat, que tota hisch fora de mi matexa, alenada de mon sentiment?», Ant. Canals (*Arra de Anima*, NCl., 169); «La falsedat --- a la virtut la tracta de traïdora, / al vici, deslleal, fent-lo content, / acolorant a sa falsedat certa, / sense advertir quant tristement se *acora*», 1623, Ant. de Verí (JMBover, *BiEscrBal.* II, 497; VIII, 4, 1); «tens per ulls dues centelles, / que *acoren* amb ses ullades», Mrn. Aguiló, a. 1844 (*Ant. Poët.*, 1975, 38); Verdaguier ja ho portava del seu ús vigatà, *Atl.*, escalaborn de 1867, IV, 13d.

Com observava Tallgren, *NphMgn.*, xxii, 151, l'ús alcoverià en les seves *Rond. Mall.* (per exemple, I, 213, 269, 275) confirma ja l'ètimon *cor*; també és del Migjorn valencià: parlant dels gats amb les rates: «lo que més xoca és vore el gust en que juen en ells abans d'*acorar-les* y menjar-se-les», MGadea (*T. del Xè* III, 8); «es mosques *t'acoren*: com no estan desbravaes, y la teua pell no és encara de badana, pos en la novetat te inflen a fissotaes», *Canyissaes*, 93 (també 73); més precisions semàntiques en Spitzer, *Lexikk*, p. 5.

Donar de cor, *saber de cor* 'de memòria' es funden en la noció del cor com a seu de la intel·ligència i consciència humana: «donar liçó de *cor*: recitare memoriter lectionem», 1575, OPou (*ThPu.*, 178), *saber de cor* des dels millors i antics prosadors de la Renaix.: «ell sabia de *cor* les quantitats de fruites emmagatzemades y, a un simple cop d'ull, feya un càlcul just de la cullita pendent», NOLLER (*Vilaniu*, 216); «recompte Valeri que Themístocles *retench de cor* en la sua memòria los noms de tots los seus ciutadans», en el *Libre d'Ajustaments* del S. XV (DBal.); «*cor*: memoria, corazón», eiv. (PzCabrero); per al cast. ant. *de cor*, *de cuer* [S. XIII], *de coraçón* [S. XIII], *de coro* [c. 1495], port. ant. i oc. ant. *de cor*, fr. *par cœur*, angl. *by heart*, i per a llur derivat cast. ant. *decorar* [Ss. XIII-XVII], veg. DCEC, s. v. CORO III: l'etimologia *cor* és segura a desgrat de la vacil·lació de Spitzer (RFH VI, 176-86, veg. ell mateix ibid., 283-4).

També s'usà un poc en català un verb *decorar* 'aprendre de cor': «prech-vos, ma filla, que gardedz bé aquesta letra --- e la vullats sovín legir e *decorar* e pendre'n lo bé que y és», text del S. XV, p. p. Serra i Riera (*RHisP.* LXXII, 540); «*decorar* la liçó: ediscere, mandare, memoriae lectionem», OPou (*ThPu.*, 178); i avui val.: «ho *dekören* bé» 'ho aprenen de memòria', Rellu (1963) i en el sentit de 'enumerar dient-ho de memòria': «tota esta part del terme ja està *decorat*», Traiguera (1961).